

Afgiftekantoor
1700 DILBEEK 1

Driemaandelijke
nieuwsbrief van de
werkgroep
STRAATKINDEREN
VAN ALAGOINHAS
2de trimester 2003
7^e jaargang nr. 2

V.U. Piet Paul
Zonnekouter 16
1700 DILBEEK

Pastoral Do Menor

Nieuwsbrief

België-Belgique
P.B.
1700 DILBEEK 1
2/2788

Itterbeek, 21 juni 2003.

Beste vrienden van Freddy,

Wij zijn zeker niet de enigen die zich meer dan eens de vraag gesteld hebben, waarom mensen zoals Freddy resoluut gekozen hebben voor de zwaksten in onze samenleving.

Als begaafde student lag de toekomst destijds veelbelovend voor hem open. Ook zijn priesterroeping legde hem geen enkele verplichting van missionering of overzeese activiteiten op. Toch vroeg hij zelf aan zijn hiërarchische oversten de toelating om in Brazilië als jeugdpastor ingezet te worden.

Het kostte hem een jarenlange taalstage in Portugal en in Leuven, alvorens hij uiteindelijk zijn droom kon verwezenlijken: de allerswaksten bijstaan, vooral door zelfhulp, onderwijs en ontvoogding.

In één van de allerarmste deelstaten van Brazilië, in Bahia, slaagde hij erin, om in een kwarteeuw, met vallen en opstaan, het jeugddagverblijf "Pastoral do Menor di Alagoinhas" letterlijk uit de grond te stampen.

Inmiddels kregen op deze "Sitio" reeds duizenden kinderen naast opvang en onderwijs hun drie maaltijden per dag.

Ieder van ons beseft maar al te goed, wat een goede maaltijd voor een hongerige kindermaag betekent. Nog veel meer betekent het echter, om als verschopte paria weer evenwaardig mee te tellen in de groep... Niet meer hoeven te bedelen of te stelen om te overleven.

Freddy heeft zijn toekomst opgegeven om hen een toekomst te geven, of liever, hun toekomst heeft hij tot de zijne gemaakt. Uw bijdragen waren en blijven een belangrijke steun, waarop stellig gerekend wordt om dit werk vol te houden.

Van harte dank voor deze steun!

De redactie,

Pastoral do Menor de Alagoins has

BR 101, Km 101 - Caixa Postal 48
48100-000 - Alagoins has - Bahia
Fone (075) 442-1948
Fax (075) 422-2362
C.G.C. 16.130.585/0001-02
Insc. Estadual 37.186.366-NO

Alagoins has, 15 juni 2003

Aan alle beste en geliefde mensen,

Hier dan weer ons artikeltje voor het nieuwe boekje van "Pastoral do Menor – Nieuwsbrief". Enkele dagen geleden vierde ik de 32ste verjaardag van mijn priesterwijding (5 juni) en ook mijn 29ste verjaardag van aankomst in Brazilië. We worden dus blijkbaar wel een paar jaartjes ouder! Ik ben er nu 57 en dan zijn de meeste mensen hier trouwens ook al grootvader of grootmoeder, enkelen zelfs overgrootvader of –moeder! Het jaar 2003 is tot nu toe, internationaal gezien, sterk gekleurd geweest door eerst de dreiging van en daarna de oorlog tussen de Verenigde Staten en Irak. Verschillende keren hebben mensen mij vanuit Europa gevraagd of we er in Brazilië ook veel van merkten. Ook hier is deze oorlog en vooral de agressie die de Verenigde Staten ten toon hebben gespreid, gesprek geweest van elke dag. De mensen waren er in het algemeen (en zijn het trouwens nog steeds) behoorlijk verontwaardigd over, iets wat volgens ons misschien voortkomt uit hun eigen onderdrukkingsgeschiedenis. Wat echter opvalt is dat het toch meestal bij een ver van mijn bed show is gebleven. Te veel mensen en zeker de armen, hebben het te druk met eigen overleven!

Er werd lange tijd wel heel wat gepraat over acties en her en der gebeurde er ook wel iets, vooral brieven- en handtekeningen-acties. In het algemeen echter, praatte men er erg veel over maar uiteindelijk werd er toch weinig gedaan (waarschijnlijk vanuit het idee dat men er toch niks of enorm weinig aan kon veranderen). Zo was er op een bepaalde zondag in Alagoins has toch een vreedestocht, opgezet door de plaatselijke Rotary. Men trok door de stad. De mensen die meededen waren erg overtuigd van hun concrete daad maar uiteindelijk was het toch maar een groepje van iets meer dan honderd betogers wat laat zien dat "de gewone mens" er toch niet zó mee bezig is geweest. "Irak is trouwens toch zo ver van bij ons, Padre Freddy!"

De "Escola profissionalizante Tio Simon"

Dit jaar heeft men in de beroepsschool zeker niet stilgezeten. Er is best heel veel gebeurd op didactisch vlak en men heeft over een aantal dingen goed nagedacht. Op organisatorisch vlak ligt het wel een stukje moeilijker. Er is zeker en vast met de nieuwe herstructurering nog een heleboel werk te verzetten: de opzet en het begeleiden van dit nieuwe schooljaar (roosters herwerken, lokalen beter en didactischer klaar maken, lesmaterialen inkopen), de organisatie van stages (werkplekken, contracten, leerlingen voorbereiden) en dergelijke meer. Er kwam, zo dachten we, al snel hulp in de vorm van een nieuwe vice-directeur, genaamd Célio. Deze werd voor 3 maanden op proef gezet. Hij hield zich vooral met de stagebegeleiding bezig. Het is iemand zonder ervaring in het onderwijs maar hij was wel leergierig en betrokken. De eerste indruk was positief, maar hij moest zich waar maken binnen het werkkader. Spijtig genoeg vulde hij de verwachtingen niet in! Er moet dus weer naar iemand anders uitgekeken worden. Omwille van persoonlijke redenen en moeilijkheden verliet ook de beroepsschooldirecteur de "Pastoral"! Dit is dus wel serieuzer... maar... we moeten vooruit. Omwille van de noodzaak heeft Pedro nu voorlopig deze taak op zich genomen. Een bijkomend probleem is dat het beroepsonderwijs enorm duur is. De voorziene fondsen, in jaarlijks bestek vastgelegd, zijn bijna allemaal uitgeput. Waar zal Abraham de mosterd halen voor het tweede semester? Voorlopig heb ikzelf daar ook nog geen antwoord op. Maar de goddelijke voorzienigheid en onze pa zaliger daar dicht bij de bron zullen ook wel hun steentje bijdragen.

Met de stagiaires gaat het ook nog niet zo goed als we wel zouden willen. We dachten dat het een goede voorbereiding op de arbeidsmarkt zou zijn dat de leerlingen zelf hun eigen stageplek zouden zoeken. Zo hadden we op het einde van vorig schooljaar beslist! Dit leek allemaal redelijk vlot te gaan, maar toch merken we nu dat de stagiaires niet altijd zo optimaal mogelijk hebben gezocht (vaak op de eerste de beste plek willen blijven..., zich verder niet meer moe maken... enz.) en er komen dan ook nog allerlei andere problemen bij kijken zoals ontevredenheid, wisselen van stageplaats (wat nooit de bedoeling is geweest) en zelfs enkelen die afhaken.

Gelukkig gaat het met de nieuwe leerlingen tot nu toe eigenlijk juist wel heel goed. De leerlingen zijn de hele dag bij ons op school en daarnaast nog verplicht om 's avonds naar de 'gewone' school te gaan (college). Ondanks het feit dat we bang waren dat dit voor veel tieners een te hoge belasting zou blijken te zijn, hebben er nog maar twee afgehaakt. Petje af!

Eind verleden jaar gingen Joana en Pedro op werkvakantie naar Nederland. Na haar verblijf gedurende één maand (september - oktober; ze animeerde de voorbereiding op de missiemaand in het Aartsbisdom Mechelen-Brussel) ging onze pedagogische verantwoordelijke, Sandra, hen daar vervoegen. Heel de opstelling is zeer zinnig geweest. Met regelmaat grijpen ze nog altijd naar het materiaal dat ze meebrachten om bijvoorbeeld de lessen beter vorm te geven. Ook voor wat betreft de opzet en organisatie van het onderwijs gebruiken ze regelmatig "ideeën uit Europa". Wat ook best positief is, is dat Sandra een aantal ideeën die ze over onderwijs had, in de praktijk heeft zien functioneren. Dit heeft onder andere als resultaat dat er binnenkort wordt gestart met een nieuw "remedial teaching project", welk projectonderwijs als uitgangspunt heeft. Het zal gaan over de geschiedenis van de jongere, zijn woon- en leefomgeving, wie hij is en wat hij wil zijn in de toekomst, en zijn rol in de samenleving waar hij deel van uitmaakt.

Een deel van het project zal bestaan uit een uitwisselingsproject via internet waarbij de jongeren van onze beroepsschool foto's uitwisselen met jongeren van het jongerenwerk van Wel.kom te Venlo/Tegelen (Nederland) en met leerlingen van een beroepsschool uit Lusaka (Zambia). Het geheel krijgt zelfs een eigen website, waarvan we jullie het adres zullen laten weten wanneer het allemaal rond is.

Een ander project wat dit jaar in gang is gezet is de "spel-o-theek" van de lagere school. Het is nog niet helemaal in gebruik genomen omwille van allerlei omstandigheden, maar het zal niet lang meer op zich laten wachten. Galego (onze timmerleraar) heeft de tafeltjes en stoeltjes gemaakt, en we moeten zeggen dat hij zich fantastisch overtroffen heeft. Hij heeft 5 setjes gemaakt, ieder setje in zijn eigen kleur. Het leslokaal wordt nu versierd met tafeltjes en stoeltjes in roze, licht blauw, zacht paars, -geel en -groen, het geheel ziet er werkelijk schattig uit.

Verder zijn er spelmaterialen, een radio en een groot tapijt gekocht. Het schilderen en inrichten van het lokaal is ondertussen ook al gebeurd. Marilsa (de directrice van de basisschool) wil dat dit project definitief van start gaat vanaf het begin van het volgende semester (juli).

Tussen de regels door hebben jullie dan zeker wel kunnen aanvoelen dat het met mij allemaal best goed gaat ondanks de moeilijkheden. Maar ja, zo is het leven van iedere dag en van ieder mens. We vechten al bijna 18 jaar om de "Pastoral do Menor" levend te houden. We gaan zeker nu niet bij de pakken neerzitten. Ik merk wel dat er behoorlijk moet opgepast worden, maar ja, dat is de dagdagelijkse opdracht.. Ik ben er mij bewust van dat het allemaal goed komt als we maar ons best blijven doen en geloven dat er een dag zal komen dat onze inzet zal worden beloond! De werkdruk is en blijft hoog en er is weinig afstand tussen werk en privé. Het is soms moeilijk om niet "het werk mee naar huis te nemen", het is onmogelijk mij de problemen van leerlingen niet aan te trekken...

Wat ik toch probeer te doen zonder daar altijd trouw aan te zijn is wat meer ontspanning en rust nemen, af en toe een dagje weg zijn en dan goed voor mezelf zorgen.

En zo neem ik dan nu weer eens afscheid van elk van jullie. Aan de vrienden die meegaan naar Santiago de Compostella zeg ik graag: "Tot ziens in september!".

En voor ieder genegen, uw Freddy.

Feiten en cijfers over Brazilië.

De bevolking

Brazilië had in 2001 ongeveer 175.000.000 inwoners. Dit betekent dat de gemiddelde bevolkingsdichtheid ca. 20 inwoners per km² bedraagt. In 1950 had Brazilië nog maar 50 miljoen inwoners. Jaarlijks komen er zo'n drie miljoen Brazilianen bij, nog afgezien van het aantal immigranten. Deze bevolkingsexplosie is een van de grote problemen waar Brazilië mee worstelt. De spreiding van de bevolking wordt gekenmerkt door een grote mate van ongelijkheid: in de kustgebieden van het noord- en zuidoosten en het zuiden woont op iets meer dan eenderde van de oppervlakte ca. 90% van de totale bevolking. Het Amazonegebied en het westen daarentegen hebben een bevolkingsdichtheid van respectievelijk 1 en 2,9 inwoners per km². Er is sprake van een voortdurende verstedelijking: 77% van de bevolking woont in de steden, waarbinnen vooral de krottenwijken of favelas zich razendsnel hebben uitgebreid. Brazilië is in een periode van ongeveer vijftig jaar veranderd van een overwegend agrarische in een stedelijke samenleving.

De grootste stedelijke gebieden zijn São Paulo (15,3 miljoen inwoners) en Rio de Janeiro (10,2 miljoen), twee van de grootste steden ter wereld. In het noordoosten en noorden liggen de miljoenensteden Salvador da Bahia, Recife en Fortaleza, in het Amazonegebied Belém en in het zuiden Porto Alegre. Grote steden in het binnenland zijn Manaus, Brasília en Belo Horizonte.

De bevolking van Brazilië is zeer heterogeen van samenstelling en van Indiaans-Afrikaans-Europese herkomst. Het aantal Indianen dat nog de oorspronkelijke leefwijze heeft, bedraagt minder dan 0,2% van de totale bevolking. Dit aantal neemt nog steeds verder af, onder andere door de ontginning van het Amazonegebied. Nu en dan worden er zelfs moordpartijen op indianen gemeld. Verder wonen er nog Indianen in Centraal-West-Brazilië, die voor een deel zijn ondergebracht in ca. 128 reservaten. Het Fundação Nacional dos Índios is het orgaan dat tot taak heeft de integratie van de Indianen in de maatschappij op geleidelijke en vreedzame wijze te doen verlopen. Dat daar niet zoveel van terecht komt is o.a. te wijten aan de enorme uitgestrektheid van het binnenland, het ontbreken van het benodigde geld, een gebrek aan interesse, en corruptie bij het ambtelijke apparaat.

De allereerste kolonisten, de Portugezen, bleven in de havensteden grotendeels onvermengd, maar in het binnenland vermengden zij zich met de inheemse bevolking. Vooral tussen 1880 en 1914 kwamen er veel immigranten naar Brazilië: Italianen, Spanjaarden, Syriërs, Libanezen, Polen en Duitsers. In 1908 kwamen daar 799 Japanners bij die gevolgd werden door honderdduizenden landgenoten.

Het blanke deel van de bevolking vormt de meerderheid met 53%. Daarna volgen de brancos of pardos (ook wel morenos of mulatos genoemd) die van Europees-Afrikaanse afkomst zijn met 22% en de mamelucos van indiaans-Europese afkomst met 12%. De zwarte bevolkingsgroep bestaat uit 11% van de bevolking. Verder zijn er nog cafuzos van Indiaans-Afrikaanse afkomst. Alle mensen van gemengde herkomst worden mestiços (mestiezen) genoemd.

São Paulo is de migrantenstad bij uitstek met grote Italiaanse, Arabische en Japanse wijken. In de staten Paraná en São Paulo wonen ca. 1 miljoen Japanners. In de staat São Paulo en de zuidelijke staten Santa Catarina, Rio Grande do Sul en Paraná bevinden zich Nederlandse, Duitse, Zwitserse en Franse kolonies.

Hoewel alle bevolkingsgroepen in redelijke harmonie samenleven, is het voor de gekleurde bevolking nog steeds erg moeilijk om hogerop te komen, zowel economisch als in sociale klasse.

De jaarlijkse bevolkingstoename bedroeg in de periode 1975-1998 gemiddeld 1,9% per jaar (1999, 1,3% ; 2000, 0,87%). De leeftijdsopbouw in Brazilië is onevenwichtig: ca. de helft van de bevolking was in 1995 jonger dan twintig jaar. De gemiddelde levensverwachting bij geboorte is voor mannen 64 jaar en voor vrouwen 69 jaar. Het geboorte- en sterftcijfer bedraagt respectievelijk 18,45 en 9,34 per 1000 inwoners. De zuigelingensterfte bedraagt ongeveer 37 per 1000 levendgeborenen. Historische bevolkingsgroei in Brazilië:

Jaar	1776	1876	1900	1940	1950	1960	1970	1980	1991	1995	2001
Miljoen Inwoners	1,9	10,9	17,3	41,2	51,9	70,1	93,2	121,3	146,2	161,3	175

De Braziliaanse taal

De officiële taal van Brazilië is het Portugees, dat qua uitspraak en woordenschat archaischer is dan de in Portugal gesproken taal. Qua zinsbouw daarentegen is het weer moderner. Door de vele invloeden van andere talen heeft het Braziliaanse Portugees ongeveer 10.000 woorden meer dan het Portugees in Portugal. Het alledaagse Braziliaans wordt ook wel "brasileiro falado" genoemd. Het Portugees van Brazilië heeft vele leenwoorden van de taal gesproken door de Tupinambá-volkeren. In de 16de en 17de eeuw was het Tupi in grote gebieden in het noorden en langs de kust een lingua franca, een handelstaal die door iedereen gesproken werd. Vooral in namen van dieren, planten en geografische termen komen deze woorden voor. In afgelegen gebieden worden vaak nog inheemse talen gesproken, zoals Tupi in het noordoosten en Guarani in het zuidoosten. Woorden van Afrikaanse dialecten (Nigeria en Angola) worden nog steeds gebruikt in Afro-Braziliaanse religieuze ceremonieën. Recent zijn er nog 174 verschillende indiaanse talen en dialecten geteld. Vele talen en dialecten staan echter op het punt om te verdwijnen en vele zijn al verdwenen. In 1980 vonden onderzoekers nog twee indianen die de Xipaya-taal spraken en ook twee indianen die de Puruborá-taal nog spraken, maar dat al enkele decennia niet meer gedaan hadden.

In 1995 was 17% van de bevolking ouder dan 15 jaar analfabeet.

Bron : [www.landenweb.com](http://www landenweb.com)

De weerbaarheid van de civiele maatschappij in Brazilië:

Brazilië, het is algemeen geweten, is een land met enorme klassenverschillen tussen arm en rijk. De armoede is hier niet zozeer het gevolg van schaarste, maar veel eerder van slechte verdeling, van geïnstitutionaliseerde onrechtvaardigheid. Over de historische en culturele oorzaken hiervan kunnen we boeken schrijven, en er zijn er al vele over geschreven. We laten dit onderwerp dus maar aan de kenners en specialisten over.

Ik wil hier in deze bijdrage aan het tijdschriftje van de Pastoral do Menor een teken van hoop en weerbaarheid tonen dat uitgaat van de Braziliaanse bevolking. Niet iedereen legt zich zomaar neer bij deze, op het eerste gezicht fatalistisch lijkende situatie. Steeds meer mensen beginnen zich hier te organiseren om samen te strijden tegen het onrecht. Steeds meer mensen gaan zich verenigen in wijkorganisaties, basisgroepen, belangengroepen, niet-gouvernementele organisaties etc. Het zijn honderden, duizenden, tienduizenden mensen die zich willen inzetten voor een betere toekomst voor zichzelf en voor de komende generaties. Ze aanvaarden de toestand waarin ze leven (of overleven) niet meer als vanzelfsprekend, of als door God zo gewild. Steeds meer groeit het besef dat dit systeem van uitbuiting en onrechtvaardigheid zo bestaat omdat een kleine toplaag van de bevolking hier baat bij heeft. De huidige toestand is dus veranderbaar, is geen vaststaande natuurwet, maar wel door de mensen zelf in het leven geroepen. Om hier iets aan te veranderen, moeten mensen die er het slachtoffer van zijn zich verenigen onder het motto "samen staan we sterk". Het is de zogenaamde civiele sector, ook wel derde sector genoemd, naast de gouvernementele en de private sector. Steeds meer organisaties, kleine en grote, schieten als paddestoelen uit de grond hier. Het is een bewijs dat mensen hoop hebben, geloof hebben in verandering en dat ze hun weerbaarheid willen tonen. Het is een belangrijk signaal naar de overheid toe dat er dingen moeten veranderen, dat mensen niet meer stilzwijgend alles aanvaarden. En dat het stilaan resultaten begint te leveren werd onder andere bewezen door de verkiezing eind vorig jaar van de eerste president van dit land die niet tot de traditionele elite behoort, iemand uit het volk, ex-metaalarbeider en vakbondsleider Lula da Silva. Niet dat hij grootse veranderingen zal (kunnen) brengen, maar het is wel een teken dat de tijden aan het veranderen zijn. Het proces is langzaam, maar daarom niet minder diep geworteld.

De verkiezing van Lula tot president heeft een nieuwe dynamiek gebracht in de civiele sector hier in het land. De hoop op verandering is groot, de hoop zegevierde op de angst (de angst voor een linkse, "communistische" president). En hoop dynamiseert de mensen, geeft hen nieuwe energie, doet hen vooruit denken. Lula wil ook de civiele sector dichter betrekken bij het beleid, hij wil ze een stem geven. Hij weet dat de diverse basisorganisaties en ngo's belangrijk zijn om de mensen

aan de basis te bereiken, de mensen die ver weg en afgezonderd leven op het platteland, de mensen in de favelas in de steden. Enkel de organisaties van de derde sector hebben toegang tot deze mensen, weten waar die mensen verblijven, wat ze nodig hebben.

En dat is juist de sterkte van de civiele maatschappij, de mensen een stem geven zodat ze gehoord worden bij de overheid. Want de niet-gouvernementele organisaties kunnen nooit de overheid vervangen, mogen dat ook niet. De overheid moet gewezen worden op haar verantwoordelijkheden, moet gedwongen worden om naar iedereen te luisteren en niet enkel naar de stem van zij die geld hebben.

Het is dus een positief gegeven dat steeds meer mensen die onderaan de sociale ladder staan zich gaan organiseren en hun rechten beginnen op te eisen. In een land als Brazilië, dat tot 15 jaar geleden nog gebukt ging onder een militaire dictatuur, is dit een nieuw gegeven, een stille revolutie die zich voltrekt. Er is nog een lange weg te gaan, het is een proces dat nu stilaan goed op gang komt, zeker met de nieuwe politieke constellatie. De internationale solidariteit is daarbij van groot belang, om steun te geven aan dit proces, om aan te moedigen, om te verstevigen. Dit kan gebeuren op verschillende manieren, via geldelijke steun, via humanitaire steun (coöperanten, vroeger vrijwilligers of verkeerdelijk ontwikkelingswerkers genoemd) of via solidariteitsacties in onze landen in het noorden. Het is duidelijk dat ook de Belgische en Europese beleids mensen moeten onder druk gezet worden opdat de toestand van de mensen hier in het zuiden kan verbeteren. Diep ingaan op de onrechtvaardige politiek-economische internationale structuren zou ons te ver leiden hier, maar ze zijn wel één van de oorzaken van de situatie van de landen uit het zuiden. Maar het is "één" van de oorzaken, de mensen hier in het zuiden moeten ook hun verantwoordelijkheden opnemen. En dit is juist wat de organisaties van de derde sector willen doen, de mensen wakker schudden en hen wijzen op hun rechten maar ook plichten. Natuurlijk is er ook in de derde sector veel kaf onder het koren en zijn niet alle organisaties opgericht met steeds dezelfde nobele doelstellingen. Maar het feit dat steeds meer mensen bereid zijn hun eigen lot in handen te nemen, is een positief proces dat alle steun verdient.

Of de hoge verwachtingen met het aantreden van de nieuwe regering Lula, ook al was het maar gedeeltelijk, zullen ingelost worden, is momenteel nog onduidelijk. Maar het feit dat de overwinning in één van de meest democratische verkiezingen van dit land een nieuwe dynamiek heeft gegeven aan de volks- en basisbewegingen en niet-gouvernementele sector is een verdienste op zich die het al de moeite waard loonde. Hopelijk blijven deze nieuwe dynamiek en hoop het vuur aanwakkeren van de meerderheid van de mensen om te strijden voor een wat betere toekomst, misschien niet meer voor henzelf, maar dan toch voor de komende generaties.

Guy De Nocker
Salvador da Bahia juni 2003

DANK JE WEL – DANK JE WEL – DANK JE WEL – DANK JE WEL – DANK JE WEL

Giften voor het straatkinderenproject van Freddy Goven in Alagoinhas kan je steeds overmaken via een overschrijving of via een permanente opdracht op rekening: **000-0173311-69** van PROMA, Vorstlaan 199 te 1160 Brussel, met volgende vermelding:

PR 63.70.82 Fr. Goven / Braz.

Indien het jaarlijks totaal van je giften minstens **30 euro** bedraagt, ontvang je automatisch een fiscaal attest.

Vanaf 2002 geeft de Belgische overheid pas een fiscaal voordeel vanaf 30 euro. Maar deze 30 euro kost u dank zij het fiscaal attest in werkelijkheid slechts zo'n 15 euro (ongeveer 600 oude BEF). Hou hiermee rekening wanneer je het bedrag dat je écht wil delen gaat bepalen!

DANK JE WEL – DANK JE WEL – DANK JE WEL – DANK JE WEL – DANK JE WEL